

Vreme: 19.10.2026 05:00

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/kakav-cemo-vazduh-disati-ove-jeseni-i-zime-svake-godine-isto-pitanje-i->

Autori: Aristeia Stakić

Teme: zaštita životne sredine i ekologija u izgradnji puteva

Naslov: Kakav ćemo vazduh disati ove jeseni i zime: "Svake godine isto pitanje i svake godine isti odgovor"

19412

Srbiju očekuje još jedna zima sa visokim nivoom zagađenja vazduha jer su mere koje država preduzima nedovoljne i "tačkastog tipa", ocenjuje za Insajder osnivač Nacionalne ekološke asocijacije (NEA) Dejan Lekić. On upozorava na to da su u mnogim lokalnim samoupravama granične vrednosti štetnih PM10 čestica već prekoračene, dok masovne pojave poput spaljivanja strnjike i izostanak evaluacije usvojenih planova, kako kaže, dodatno pogoršavaju sliku. Igor Jezdimirović, iz Organizacije "Inženjeri zaštite životne sredine" objašnjava za Insajder da značajno zagađenje vazduha nastaje i usled požara na otvorenom, pre svega požara na deponijama, ali i spaljivanja poljoprivrednih ostataka.

Pitanje kvaliteta i zagađenja vazduha u Srbiji tokom jesenjih i zimskih meseci ponovo dolazi u fokus javnosti, a razlozi za zabrinutost i dalje ostaju nepromenjeni. Osnivač Nacionalne ekološke asocijacije (NEA) Dejan Lekić ukazuje za Insajder da se to pitanje ponavlja svake godine i da je svake godine odgovor isti.

"Ono što se može konstatovati je da na početku grejne sezone već mi imamo već veliki broj mernih mesta, odnosno lokalnih samouprava u kojima je došlo do prekoračenja određenih graničnih vrednosti, pre svega broja dana sa prekoračenjem srednje dnevne granične vrednosti za suspendovane čestice PM10, tako da za te sredine već praktično možemo oceniti vazduh za 2023. godinu bez da sačekamo kraj godine. Takođe, postoji jedna vrlo zanimljiva informacija, a to je da kada bi uporedili ono što mi merimo na našem sistemu za monitoring sa novim evropskim standardima koji su sastavni deo evropske direktive o kvalitetu vazduha usvojene 2024. godine, mi bismo mogli da konstatujemo danas, dakle, sredinom oktobra, da je praktično na svim mernim mestima došlo do prekoračenja graničnih vrednosti propisanih evropskom direktivom već do sada. Dakle, ono što će se dešavati u budućnosti, a neće se dešavati ništa drugačije nego ranijih godina će samo još pogoršati tu sliku", kaže Lekić.

"Nešto ne radimo dobro"

Upitan šta je potrebno još učiniti i kako ocenjuje efikasnost mera koje sprovodi resorno ministarstvo, Lekić objašnjava da pojedinačni koraci nisu dovoljni za sistemske promene.

"Ministarstvo sprovodi određene mere, ali te mere su, da kažem, 'tačkastog' tipa i one kroz vreme, možda za deset, možda za dvadeset, možda za pedeset godina će doneti neke rezultate. Problem je u tome što te mere nisu sveobuhvatne i nije dovoljno energije, vremena i novca i kapaciteta uloženo da se to stanje popravi. To stanje se popravljalo za nekoliko posto godišnje, ali kada bismo uporedili ono što se dešavalo kod nas i ono što se dešava u zemljama koje su kasnije ušle u Evropsku uniju, mi vidimo da je tamo situacija dramatično bolja nego kod nas. Dakle, nešto ne radimo dobro", ističe sagovornik Insajdera.

Govoreći o uzrocima izostanka značajnijeg napretka u sprovođenju nadležnih strategija za zaštitu vazduha od zagađenja, Lekić ističe nedoslednost u primeni usvojenih planova.

"Bojim se da je to nedosledna primena sopstvenih planova i programa. Mi imamo 'Program zaštite vazduha do 2030. godine' koji je usvojila Vlada i mi imamo određene tačke u tom programu koje treba da se sprovedu. Mi nikako da uradimo evaluaciju onoga što radimo. Dakle, nije evaluacija onoga što radimo to da 'ja dam objavu o tome koliko sam uspešan', već nezavisna analiza, jedna revizija onoga što su bili predviđeni rezultati, šta smo od toga postigli, šta nismo, da bismo mogli da popravimo. Ta, da tako kažem, pod znacima navoda 'kritika' je pre svega namenjena tome da popravimo ono što radimo. Niko nije idealan od nas i svaka vrsta kritike je uvek dobrodošla ukoliko mi želimo da postignemo zajednički cilj. Tako da, moramo se tome posvetiti mnogo više, moramo mnogo više energije uložiti u rešenje tog problema, ne samo na deklarativnom nivou već i na stvarnom nivou. Mora se uložiti novac", napominje.

Kao konkretan primer sezonskog zagađenja i izostanka edukacije građana na terenu, Lekić skreće pažnju na problem masovnog spaljivanja poljoprivrednih ostataka, odnosno, strnjike.

"Mi smo ove jeseni to imali, a ja sam to lično video i nekoliko puta sam prošao tim putem oko Sremske Mitrovice [autoputem](#). Ne, to nije spaljivanje strnjike i poljoprivrednih ostataka - to je bukvalno neka vrsta katastrofe. Šta su ljudi radili? To je dim na [autoputu](#), to je već dovoljno opasno. Ali koji je uticaj toga? To stoji u Programu zaštite vazduha. Dakle, spaljivanje strnjike stoji. I sad mi kažemo okej, uhapsićemo, ne znam, pet ljudi, ali to je bila masovna pojava. Dakle, to nije došlo do običnog građanina, do poljoprivrednika, da to nije dobro, i da, ne samo što nije dobro sa stanovišta ugrožavanja bezbednosti saobraćaja, već i sa stanovišta kvaliteta vazduha", ukazuje Lekić.

Ilustracija Foto: FOTO TANJUG/ Branko Lukić/ bg

Jezdimirović: Sanacija i gašenje požara nas koštaju više nego prevencija i izgradnja sistema upravljanja otpadom

I Igor Jezdimirović, iz Organizacije "Inženjeri zaštite životne sredine" objašnjava za Insajder da značajno

Vreme: 19.10.2026 05:00

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/kakav-cemo-vazduh-disati-ove-jeseni-i-zime-svake-godine-isto-pitanje-i>

Autori: Aristeia Stakić

Teme: zaštita životne sredine i ekologija u izgradnji puteva

Naslov: Kakav ćemo vazduh disati ove jeseni i zime: "Svake godine isto pitanje i svake godine isti odgovor"

zagađenje vazduha nastaje i usled požara na otvorenom, pre svega požara na deponijama, ali i spaljivanja poljoprivrednih ostataka.

"Tako su lokalnog karaktera, ove vrste zagađenja vazduha predstavljaju ozbiljan rizik po zdravlje ljudi, jer se u relativno kratkom vremenskom periodu emituju velike količine opasnih zagađujućih materija, od kojih mnoge redovni sistemi za praćenje kvaliteta vazduha često ne mere", kaže Jezdimirović.

Upitan koliko učestali požari na nesanitarnim deponijama širom Srbije oslobađaju izuzetno opasna jedinjenja, poput dioksina i furana, i koliko su trenutni mehanizmi kontrole i gašenja površinskih slojeva uopšte delotvorni ukoliko takav lokalizovani požar nastavlja da tinja dubinski, Jezdimirović kaže da su dioksini i furani izuzetno štetna jedinjenja, ali da nisu jedina koja nastaju prilikom požara na deponijama.

"Nažalost, usled lošeg upravljanja otpadom, pored požara na nesanitarnim i divljim deponijama, sve češće dolazi do požara i na sanitarnim deponijama. Upravo je požar na deponiji Duboko u Užicu, koji je posledica lošeg upravljanja deponijom, doveo do njenog zatvaranja. Nedavno smo imali požar i na sanitarnoj deponiji Srem-Mačva. Ključ borbe protiv požara na deponijama jeste prevencija njihovog nastanka. Kada do požara ipak dođe, on se uglavnom guši, odnosno zatrpava velikim količinama inertnog materijala, čime se sprečava dotok vazduha i zaustavlja sagorevanje. Međutim, kiseonik je prisutan svuda oko deponije i lako pronalazi put do otpada i deponijskog gasa, tako da i najmanja varnica ili iskra mogu ponovo da pokrenu požar, jer već postoje svi ostali preduslovi za njegov nastanak", objašnjava sagovornik Insajdera.

On navodi da dugoročne posledice izloženosti zagađenju koje potiče sa deponija može imati kancerogene, teratogene i mutagene posledice, dok se akutni zdravstveni efekti mogu javiti ukoliko su ljudi direktno izloženi dimu tokom požara, a prvi na udaru su, kako ističe, respiratorni i kardiovaskularni sistem.

"Da bi se zagađenje svelo na minimum, ključno je poštovanje pravila struke, a ne odluke partijskih organa"

Jezdimirović kaže da, kada govorimo o komunalnom otpadu, odgovornost za njegovo upravljanje leži na lokalnim samoupravama. On, međutim, smatra da su male šanse da će inspekcija, sa bilo kog nivoa, kazniti lokalnu samoupravu zbog nepoštovanja Zakona o upravljanju otpadom, bez obzira na posledice koje neadekvatno odlaganje otpada ostavlja po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

"Ovo je posebno izraženo tamo gde postoji jasna zajednička partijska pripadnost, od najviših nivoa vlasti do rukovodstva javno-komunalnih preduzeća. Upravljanje otpadom je izuzetno dinamičan i složen sistem, koji zahteva pre svega znanje i razumevanje procesa koji se godinama proučavaju i usavršavaju. Nažalost, kod nas se smatra da ovim sistemom mogu da upravljaju osobe čije su glavne kvalifikacije podobnost i partijska pripadnost. Upravo je to ključ problema. Ono što donosioci odluka nikako da shvate jeste da zagađenje ne poznaje partijsku pripadnost i da ne postoji partijska knjižica koja vas može zaštititi od njegovih posledica. Da bi se zagađenje svelo na minimum, ključno je poštovanje pravila struke, a ne odluke partijskih organa", smatra sagovornik Insajdera.

Govoreći o ceni zanemarivanja ekološke infrastrukture, Igor Jezdimirović ukazuje na činjenicu da izostanak računice ne znači i izostanak realnih troškova i navodi da smo mi već sada u situaciji da nas sanacija i gašenje požara koštaju više nego prevencija i izgradnja odgovarajućeg sistema upravljanja otpadom.

"Izbegavanje egzaktnog proračuna troškova koji nastaju usled neadekvatnog upravljanja otpadom, zagađenja životne sredine, gašenja požara, sanacije i narušavanja zdravlja ljudi ne znači da ti troškovi ne postoje. To samo znači da vlastodršci ili ne znaju ili ne žele da ih izračunaju, jer bi takav proračun bio jasan pokazatelj njihove odgovornosti. Jedan od skorijih primera koji pokazuje koliko se novca troši na gašenje požara jeste izdvajanje 44,2 miliona dinara za sanaciju požara na nesanitarnoj deponiji u Bačkoj Palanci. Uprkos uloženom novcu, požar je svega nekoliko nedelja nakon sanacije ponovo izbio i prekrrio Bačku Palanku otrovnim dimom. Pritom je ovaj iznos samo deo ukupnih troškova koje je požar prouzrokovao, posebno kada se uzmu u obzir posledice po zdravlje ljudi koji su bili izloženi dimu", smatra sagovornik Insajdera.

Sistem upravljanja otpadom zasnovan na principima cirkularne ekonomije moguće je uspostaviti, ali za to moraju da postoje politička volja i stručno znanje, ističe Jezdimirović i dodaje da je Srbija još 2009. godine dobila moderan Zakon o upravljanju otpadom.

"Od tada je prošlo mnogo vremena i uloženo mnogo novca, a mi i dalje najveći deo komunalnog otpada odlažemo na nesanitarne i divlje deponije. To nije posledica nedostatka novca ili vremena, već pogrešno postavljanih prioriteta donosilaca odluka. Našim donosiocima odluka je važnije da izgrade nacionalni stadion nego da reše pitanja kanalizacije i upravljanja otpadom. Zbog takvog načina razmišljanja, koji

Vreme: 19.10.2026 05:00

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/kakav-cemo-vazduh-disati-ove-jeseni-i-zime-svake-godine-isto-pitanje-i->

Autori: Aristea Stakić

Teme: zaštita životne sredine i ekologija u izgradnji puteva

Naslov: Kakav ćemo vazduh disati ove jeseni i zime: "Svake godine isto pitanje i svake godine isti odgovor"

naši donosioci odluka uporno neguju, lako nam se može dogoditi da utakmice gledamo sedeći u fekalijama i dimu sa deponija", napominje sagovornik Insajdera.

Deponija u selu u okolini Bujanovca, foto: Saša Đorđević

Požari na nesanitarnim deponijama

U prethodnom periodu zabeležen je veliki broj požara na deponijama, koji su od pojedinačnih incidenata prerasli u gotovo uobičajenu pojavu. Slični scenariji ponavljali su se na deponijama u Loznici, Kragujevcu, Futogu, Novom Sadu i Požarevcu, deponijama Govedak i Duboko.

Veliki problem predstavljaju nesanitarne deponije koje predstavljaju glavno odlagalište otpada za mnoge. Podaci Agencije za zaštitu životne sredine (SEPA) pokazuju da je više od milion tona otpada odloženo tokom 2024. godine na 12 sanitarnih deponija u Srbiji, ali da je stvarna količina otpada verovatno znatno veća, budući da je organizovano odlaganje na sanitarne deponije bilo dostupno za svega 42 odsto stanovništva.

Iako je to napredak u odnosu na 2016. godinu, kada je taj procenat bio znatno niži, podaci ukazuju da više od polovine građana i dalje svoj otpad odlaže na nesanitarne ili divlje deponije, što potvrđuje i zvanični Izveštaj o upravljanju otpadom SEPA.

"I pored ovako velikog napretka u pristupačnosti stanovništva sanitarnim deponijama i dalje se znatna količina otpada odlaže na nesanitarne i divlje deponije", navodi se u izveštaju.

Prema zvaničnim podacima, u Srbiji postoji 12 sanitarnih deponija, 127 nesanitarnih deponija i više od 3.000 divljih odlagališta otpada. Razlika između njih je u nivou zaštite životne sredine i načinu upravljanja otpadom. Sanitarne deponije predstavljaju tehnički uređene objekte u kojima se otpad odlaže u skladu sa propisanim standardima, uz mere koje omogućavaju kontrolisano razlaganje otpada i sprečavaju negativan uticaj na okolinu.

S druge strane, nesanitarne deponije, odnosno smetlišta, nemaju takav nivo zaštite. Otpad se na njima odlaže bez odgovarajuće kontrole, zbog čega postoji veći rizik od zagađenja zemljišta, vode i vazduha. Prema podacima, starost ovakvih deponija u Srbiji kreće se od četiri do čak 60 godina.

"Okolo 70 odsto aktivnih deponija - smetlišta nije predviđeno prostorno-planskim dokumentima i nemaju urađenu studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, niti imaju potrebne dozvole. Na ovim smetlištima često dolazi do samozapaljenja, pri čemu dolazi do emisije zagađujućih materija. Deponije-smetlišta sa najvećim rizikom po životnu sredinu i zdravlje ljudi su one koje se nalaze na udaljenostima manjim od 100 m od naselja ili na udaljenostima manjim od 50m od obale reke, potoka, jezera ili akumulacije", navodi se u Izveštaju o upravljanju otpadom.

"Zagađenje koje nastaje tokom požara na deponijama direktno ugrožava naše zdravlje"

Na pitanje da li su požari na deponijama tzv. tempirana bomba za zdravlje građana, Jezdimirović odgovara potvrdno i kaže da zagađenje koje nastaje tokom požara na deponijama direktno ugrožava naše zdravlje.

"Jesu. Broj požara na deponijama povećao se 2,5 puta u poslednjih deset godina. Prema podacima Sektora za vanredne situacije MUP-a, tokom 2025. godine u Srbiji je zabeleženo 2.217 požara na deponijama. To znači da je, u proseku, svakog dana u Srbiji gorelo šest deponija, izazivajući zagađenje životne sredine i negativno utičući na zdravlje ljudi. Zagađenje koje nastaje tokom požara na deponijama direktno ugrožava naše zdravlje. Zagađujuće materije se relativno kratko zadržavaju u vazduhu, ali se potom talože na tlu i dospevaju u zemljište, vodu i žive organizme. Pojedine od ovih materija mogu se veoma dugo zadržavati u životnoj sredini i akumulirati u živim organizmima. Na taj način, kroz lanac ishrane, dospevaju i do ljudi, gde mogu izazvati dugoročne posledice po zdravlje", zaključuje Igor Jezdimirović iz Organizacije "Inženjeri zaštite životne sredine".

Kakav vazduh udišemo: Individualna ložišta i dalje najveći problem, u 18 gradova disalo se nezdravo

Agencija za zaštitu životne sredine (SEPA) objavila je prošle godine u oktobru zvanični Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Srbiji za 2024. godinu. Podaci prikupljeni sa 267 mernih mesta širom zemlje pokazuju jasnu sliku: ubedljivo najveći problem i dalje prave takozvane suspendovane čestice (PM10 i PM2.5) - mikroskopski sitna prašina koja nastaje sagorevanjem i lako ulazi u respiratorni sistem. Zbog ovih čestica, ali i saobraćaja i industrije, vazduh je u skoro svim većim gradskim centrima uvršten u najlošiju, treću kategoriju. Iako je u proteklih pet godina država udvostručila broj mernih mesta sa kojih prati zagađenje (sa 53 na 106), stanje na terenu pokazuje da nam zima i dalje donosi mesece sa lošim vazduhom.

Zakoni u Srbiji propisuju da prosečna godišnja količina čestica PM10 ne sme preći 40 mikrograma po kubnom metru, a da dnevno zagađenje sme da bude iznad dozvoljene granice najviše 35 dana u celoj godini. Tokom 2024. godine, prosečna godišnja granica prekoračena je na 17 mernih stanica. Najviše

Vreme: 19.10.2026 05:00

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/kakav-cemo-vazduh-disati-ove-jeseni-i-zime-svake-godine-isto-pitanje-i->

Autori: Aristeo Stakić

Teme: zaštita životne sredine i ekologija u izgradnji puteva

Naslov: Kakav ćemo vazduh disati ove jeseni i zime: "Svake godine isto pitanje i svake godine isti odgovor"

prosečne godišnje vrednosti izmerene su u Popovcu kod Paraćina, Zaječaru, Valjevu, Novom Pazaru i beogradskom naselju Leštane, a slede Šabac, Smederevo, Novi Beograd, Užice, Loznica i Obrenovac.

Još zabrinjavajući su podaci o broju dana tokom kojih se udisao nezdrav vazduh. Preko dozvoljenih 35 dana zagađenja zabeleženo je na čak 74 merna mesta u 18 gradova i osam najvećih urbanih celina (aglomeracija). Mesto Popovac bilo je apsolutni rekorder sa čak 173 dana prekomernog zagađenja, što znači da su meštani skoro polovinu godine udisali vazduh van dozvoljenih granica. U Valjevu je zabeleženo 146 takvih dana, na Novom Beogradu 135, u Leštanima 132, u Novom Pazaru 129, u Smederevu 128, a u Zaječaru 127 dana.

Tokom najhladnijih zimskih dana u Valjevu, Popovcu i Zaječaru izmerene su i do pet puta veće količine ovih čestica od dozvoljenog dnevnog limita. Kada je reč o još sitnijim i za zdravlje opasnijim česticama PM2.5, koje udišemo još dublje u pluća, godišnja granica prekoračena je na 14 stanica, a najteža situacija zabeležena je u Novom Pazaru, Nišu, Valjevu, Kosjeriću, Užicu i Kraljevu.

Procene o tome odakle dolazi ovolika količina čestičnog zagađenja daju vrlo jasan odgovor: glavni krivac su mala kućna ložišta i lokalne toplane. Čak 66 odsto svih emisija čestica PM10 i 83 odsto čestica PM2.5 u Srbiji dolazi upravo iz dimnjaka porodičnih kuća i manjih kotlarnica koje koriste čvrsta goriva.

Agencija u izveštaju objašnjava da je u saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku i evropskim institucijama urađeno detaljno istraživanje koje je pokazalo da se u domovima u Srbiji troši znatno više ogrevnog drveta nego što se ranije mislilo. Kada se te tačnije brojke ubace u računice, zvanični proračun ukupnog zagađenja iz kućnih ložišta povećan je za oko 50 odsto u odnosu na ranije godine. Time je samo potvrđeno ono što građani osećaju svake zime - da je loženje u domaćinstvima ključni izvor zimskog zagađenja.

Dok unutrašnjost Srbije uglavnom muče dimnjaci tokom grejne sezone, pojedini veći gradovi imaju i specifične izvore zagađenja. Beograd je jedini grad u kome je zabeleženo prekoračenje dozvoljenih godišnjih vrednosti za azot-dioksid (NO₂), gas koji prvenstveno emituju vozila, a najkritičnije tačke bile su saobraćajnice oko Bulevara despota Stefana, Kliničkog centra na Vračaru i Mostarske petlje. Pored toga, u Lazarevcu, u centru Beograda i u Smederevu izmerene su povećane količine kancerogenog jedinjenja benzo(a)piren.

Sa druge strane, Bor je u najlošiju kategoriju svrstan ne samo zbog čestica prašine, već i zbog olova. Dnevna dozvoljena granica olova u vazduhu u Boru je prekoračena na mernom mestu Jugopetrol tokom 14 dana, a u Gradskom parku sedam dana, dok su godišnji proseki arsena i kadmijuma takođe bili iznad ciljnih vrednosti.

Gde je vazduh bio čist, a gde prekomerno zagađen?

Pozitivna strana ovogodišnjeg izveštaja SEPA jeste to što su pojedini opasni gasovi ostali u potpunosti pod kontrolom. Kvalitet vazduha u pogledu sumpor-dioksida (SO₂) bio je dobar na teritoriji cele Srbije i nijedna merna stanica nije prešla godišnje dozvoljene granice. Kratkotrajni skokovi ovog gasa beleženi su povremeno u Obrenovcu, Kostolcu, Boru i Smederevu, ali nigde nisu prešli zakonom dozvoljene učestalosti.

Takođe, nivoi ugljen-monoksida i benzena ostali su u potpunosti u bezbednim okvirima na svim mernim mestima u zemlji, dok su najveći pojedinačni emiteri sumpornih i azotnih gasova u industriji i dalje velika termoenergetska postrojenja Elektroprivrede Srbije, kao i hemijska i metalska industrija.

Kada se sabere svi mereni parametri, Agencija za zaštitu životne sredine zvanično je svrstala ruralne i manje sredine u Vojvođanskoj i Centralnoj zoni u I kategoriju (čist ili neznatno zagađen vazduh), ali isključivo van velikih gradova. U najlošiju, III kategoriju prekomerno zagađenog vazduha zvanično su svrstani svi najveći gradovi: Beograd, Novi Sad, Niš, Bor, Užice, Kosjerić, Smederevo i Pančevo, kao i Valjevo, Novi Pazar, Zaječar, Kraljevo, Kruševac, Šabac, Požarevac, Pirot, Loznica, Čačak, Paraćin, Subotica, Beočin, Zrenjanin i Sombor.

Pored hemijskog zagađenja, izveštaj je pratio i alergene u vazduhu. Najveća koncentracija polena ambrozije registrovana je u Vršcu, trava u Novom Sadu, a breze u Beogradu na Čukarici, uz upozorenje stručnjaka da količina polena ambrozije iz godine u godinu nastavlja kontinuirano da raste.

